

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

בפני כבוד השופט אביים ברקאי

התובעים: עופר מנירב

נגד

הנתבעים: 1. יעקב נבון
2. צבי ויספלד
3. נבון ויספלד ושות' - משרד רואי חשבון

ב"כ התובע: עו"ד סביר רבין
ב"כ הנתבעים: עו"ד איתן פלג ועו"ד ישעיהו אברהם

פסק דין

חלק ראשון – פתח דבר ותמצית פסק הדין

1. פתח דבר

1.1. עניינו של פסק דין זה הוא תביעת לשון הרע בגין שורה של תגובות (טוקבקים) שהכפישו ופגעו בתובע. כבר מיד יודגש כי התביעה מייחסת לנתבעים הוצאת לשון הרע בניגוד לחוק. התובענה לא מייחסת לנתבעים רשלנות או פרסום ברשלנות ולכך משמעות כפי שיובהר בפסק הדין.

1.2. עניינה של התביעה הוא בעוולת לשון הרע בהתייחס לביטויים ספציפיים. על מנת להכריע בענייננו יש לבחון את אותם ביטויים ולהכריע האם הם מהווים לשון הרע כלפי התובע, האם מדובר בפרסום, וכן יש לבחון את שאלת אחריותם של הנתבעים לפרסום הנטען.

1.3. בסיומו של הליך נמצא כי אכן מדובר בפרסומי לשון הרע. לצד זאת, נמצא כי התובע כשל מלהוכיח פוזיטיבית כי הפרסום נעשה על ידי מי מהנתבעים ומשכך לא ניתן להטיל את האחריות לביצוע העוולה על מי מהם.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

1.4. הערה ביחס להליכים עד כה - בטרם כניסה לגופו של פסק הדין ייאמר בתמצית כי תחילת הפרשה כללה המרצות פתיחה שהגיש התובע בבית המשפט המחוזי – מרכז. גם התביעה שבפני החלה בבית המשפט המחוזי ולאחר מכן עברה לבית משפט השלום. הדיון בבית משפט השלום נעשה בפני ארבעה מותבים שונים, אחת מתוך שלושה מותבים קודמים פסלה עצמה לאור בקשת הנתבעים ובסופו של יום נשמעו הראיות בפני.

2. תמצית פסק הדין

- 2.1. פירוט מהות כתב התביעה, זהות בעלי הדין ותמצית טענותיהם יובא בסעיף 3 לפסק הדין.
- 2.2. המסגרת הנורמטיבית לדיון בעוולת לשון הרע תפורט בסעיף 4 לפסק הדין.
- 2.3. דיון בשתיים עשרה התגובות, המלל שהופיע בהם וכן דיון בפגיעה וההכפשה שהן נושאות ייערך בסעיף 5 לפסק הדין.
- 2.4. הרחבה ביחס לאחריות הנתבעים לפרסום; דיון ביחס לנטל ההוכחה; הבחנה בין זיהוי פרטי המשתמש לבין זיהוי מעוול וקביעה לפיה לא ניתן לקבוע אחריות שכזו תובא בסעיף 6 לפסק הדין.
- 2.5. אין לקבל טענה לפיה יש לחייב את הנתבעים מכח ראיות נסיבתיות. על כך יורחב בסעיף 7 לפסק הדין.
- 2.6. אין לחייב את הנתבעים מכח עוולת רשלנות או להחיל עליהם בדיעבד הכלל של "הדבר מדבר בעד עצמו". לענין זה יובא הדיון בסעיף 8 לפסק הדין.
- 2.7. ביחס לדיון בהגנות לשון, העדר הצורך לדון בהגנות ולצד זאת התייחסות למהות הפרסומים, אפנה אל סעיף 9 לפסק הדין.
- 2.8. בסופו של הליך התביעה נדחתה תוך חיוב התובע, בנסיבות העניין בהוצאות ושכר טרחת עו"ד בסך כולל של 15,000 ש"ח, כך כאמור בסעיף 10 לפסק הדין.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

חלק שני – דיון לגופן של טענות

3. על ההליך ותמצית הרקע לסכסוך בין בעלי הדין ובעיקר בין התובע לנתבע 1

3.1. מהות כתב התביעה

3.1.1. התובע עותר לפיצוי בסך של 1,548,756 ש"ח בגין פרסומי לשון הרע נטענים המיוחסים לנתבעים. ראשיתו של ההליך בתביעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לפיצוי ע"ס 3,000,000 ש"ח. בדיון שנערך במעמד הצדדים בבית המשפט המחוזי הוסכם על הפחתת סכום התביעה ועל העברת ההליך, כאמור, לדיון בבית משפט השלום בתל אביב.

3.1.2. התובע התייחס לתגוביות טקסט (טוקבקים) שפורסמו באתר האינטרנט "גלובס" ביחס לתובע. התגוביות נכתבו על רקע מערכת בחירות סוערת ומרובת יצרים לתפקיד נשיאות לשכת רואי החשבון בישראל, תפקיד עליו התמודד התובע.

3.1.3. האירועים המתוארים בכתב התביעה אירעו כאמור על רקע ניהול מערכת הבחירות שנוהלה במהלך שנת 2009 לתפקיד נשיא לשכת רואי החשבון. באותה מערכת בחירות התמודדו שניים לתפקיד - רוי"ח דורון קופמן ורוי"ח נבון (הנתבע). בשלב מסוים, לאחר שרוי"ח גוזמן החליט להציג מועמדותו לתפקיד, הסיר רוי"ח נבון את מועמדותו ותמך במועמדותו של רוי"ח גוזמן. גם במחנה היריב התחלפו דמויות המפתח כאשר רוי"ח קופמן החליט אף הוא בשלב מסוים להסיר את מועמדותו, ותחתיו העמיד התובע, אשר היה מזוהה עם "מחנה קופמן", את מועמדותו לתפקיד.

3.2. על בעלי הדין

3.2.1. התובע הוא רואה חשבון אשר שימש בין השנים 2000-2006 כיושב ראש לשכת רואי החשבון בישראל משך שתי קדנציות רצופות.

3.2.2. הנתבע 1 והנתבע 2, אף הם רואי חשבון והם שותפים בכירים בשותפות רואי החשבון נבון ויספלד ושות' – היא הנתבעת 3.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

3.3. תמצית טענות התובע

3.3.1. על פי הנטען בכתב התביעה, במהלך ניהול קמפיין הבחירות לנשיאות לשכת רואי החשבון פורסמו באתר האינטרנט "גלובס" כתבות שונות אשר זכו לתגובות מצד הגולשים ברשת (talkbacks).

3.3.2. חלק ניכר מהתגובות, כך נטען, הופנו באופן אישי כלפי התובע והיו פוגעות, עוינות, משמיצות, מבזות, פוגעות בשמו הטוב של התובע ומהוות לשון הרע בגנותו.

3.3.3. כותבי התגובות לא הזדהו ברשת בשמותיהם האמיתיים והשתמשו בשמות בדויים. עם זאת לטענת התובע, הנסמכת על מידע שמסרה לו ספקית האינטרנט 012, מדובר בנתבעים. בכתב תביעתו מתייחס התובע לשורה של 12 תגובות אשר פורסמו במועדים שונים ואשר לטענתו גרמו לו נזק ועוגמת נפש מרובה.

3.3.4. התובע עותר לקבלת פיצוי סטטוטורי בהתאם לסעיף 7א בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 בגובה של 100,000 ₪ בגין כל פרסום, בצירוף הפרשי הצמדה החל ממועד הפרסום ועד למועד הגשת התובענה, ובסך הכל תובע הוא סך של 1,548,756 ₪.

3.4. תמצית טענות הנתבעים

3.4.1. הנתבעים הכחישו כל המיוחס להם וטענו כי במשרד רואי החשבון אותו הם מנהלים קיימות עמדות מחשב מרובות, כאשר לא פעם נעשה שימוש בעמדה כזו או אחרת על ידי מי שאינו משתמש בעמדה דרך קבע.

3.4.2. זאת ועוד, האירועים המתוארים בכתב התביעה היו בתקופת ניהול מערכת הבחירות בה פקדו את המשרד אנשים ופעילי בחירות אחרים, שאינם עובדי המשרד. הנתבעים מפנים לכך שכל עובד במשרד נדרש לחתום על טופס נהלי עבודה במסגרתו נאסר על שימוש פרטי באינטרנט ומוסיפים כי אין בכוונתם לערוך "ציד מכשפות" אחר עובדי המשרד או מי ממבקריהם.

3.4.3. הנתבעים מדגישים כי לא ניתן להטיל עליהם אחריות על פרסומים שנעשו באינטרנט ממשרד שבו עשרות עובדים ומבקרים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

3.4.4. לגופו של עניין טענו הנתבעים כי הפרסומים המיוחסים להם עניינם בביקורת לגיטימית, אף אם היא בוטה, כנגד מי שהתמודד בבחירות לתפקיד ציבורי בכיר ובכך חשף עצמו לביקורת ציבורית מרצון. נטען כי התובע עצמו או מי מטעמו הפיצו לשון הרע על הנתבע 1, לפיה הסרת מועמדותו של הנתבע 1 לבחירות לנשיאות הלשכה נבעה מ"קניית" תמיכתו ברו"ח גוזמן לתפקיד, תוך הבטחת תפקיד סגן נשיא הלשכה לנתבע 1. בנסיבות אלה, מנוע התובע ומושתק מלטעון כנגד ביטויי לשון הרע אשר לכאורה הופצו בגנותו, שעה שהוא עצמו השתמש בביטויים מגנים כלפי הנתבע 1.

3.4.5. לצד כל אלה, מוסיפים הנתבעים וטוענים כי יש בפרסומים אמת אשר לציבור יש עניין בה, וכי עומדת למפרסם הגנת "אמת דיברתי" או כפי שדאגו להדגיש – "אמת בפרסום". נטען כי הביטויים אליהם התייחס התובע בכתב טענותיו צוטטו באופן חלקי ואף הוצאו מהקשרם מתוך מטרה ברורה להיפגע מהם.

3.4.6. לענין הנזק - הכחישו הנתבעים קיומו של נזק כלשהו בעקבות אותם פרסומים וטענו כי סכום התביעה מופרז ומנופח וכי אין מטרתו אלא להלך אימים על הנתבעים.

4. עולת לשון הרע – המסגרת הנורמטיבית

4.1. חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 אוסר על פרסום לשון הרע וקובע כי פרסום דבר לשון רעה מהווה עוולה אזרחית. בסעיף 1 שבו מוגדרת לשון הרע כדלקמן: "לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו"

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

4.2. על פי ההלכה הפסוקה, יש לבחון תביעה בגין עוולת לשון הרע על פי מבחן ארבעת השלבים. בהקשר זה נקבעו בע"א 89/04 נודלמן נ' שרנסקי (פורסם במאגרים, 04/08/08) הדברים הבאים:

"מהלך הניתוח של טענת הפגיעה בשם הטוב, המוליכה עולה בנזיקין ומזכה בפיצוי, בנוי מארבעה שלבים. ראשית, יש לפרש את הביטוי, בהקשר אובייקטיבי, ולשאוב ממנו את המשמעות העולה ממנו, על פי אמות מידה מקובלות על האדם הסביר... שנית, יש לבחון האם על פי משמעות זו, מהווים הדברים "לשון הרע" על פי סעיף 1 לחוק, והאם אופן אמירתם מהווה "פרסום" כמשמעותו על פי מבחני סעיף 2 לחוק. בשלב שלישי, יש לבחון את תחולת ההגנות השונות על הפרסום... בשלב הרביעי, אם ממלא הפרסום את תנאי שלושת השלבים הקודמים, נבחנת שאלת הסעדים, ובתוכם שאלת הפיצוי הראוי לתובע. על כל ארבעת שלבים אלה חולש עקרון האיזון החוקתי בין הזכות לשם טוב ולפרטיות לבין הזכות לחופש ביטוי".

כך גם בענייננו, יש לבחון את הביטויים אשר בעטיים נטען לפגיעה בשמו הטוב של התובע ולהכריע האם מדובר בביטויים המקימים עילת תביעה נזיקית - בעוולת לשון הרע הנתענת - כלפי הנתבעים.

5. התגובות נושא התביעה – לשון הרע בגנות התובע

להלן יובא פירוט התגובות בגין הוגשה התביעה וכן התייחסות לכך שהן מהוות הוצאת לשון הרע כנגד התובע.

5.1. פירוט שתיים עשרה התגובות

5.1.1. בתגובת הראשונה נכתב ביחס לתובע כי "מי שישן עם כלבים שלא יתפלא שיקום עם פרעושים", באופן המשווה את התובע ל"כלב".

5.1.2. בתגובת שניה נכתב ביחס לתובע "בא לי להקיא שאדם נתעב כמוך ושקרן כמוך ייצג ורוצה לייצג...".

5.1.3. בתגובת שלישית נכתב כי התובע נכשל בתפקידו 6.5 שנים וכי הפך את לשכת רואי החשבון לעסק הפרטי שלו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

5.1.4. בתגובת רביעית, כך נטען, מטיל הכותב דופי בכוונותיו של התובע כאשר הוא משער כי התובע "יצרף את הלשכה לעתירה שהוא יגיש ב"כספו הפרטי" ואז יתברר פתאום שכספו הפרטי הוא תקציב הלשכה".

5.1.5. בתגובת חמישית מלין התובע על השימוש בביטוי "ממוחו הקודח" וכן נרשם ביחס לתובע - "דאגת רק להוצאות שיצאו מכיסם של חברי הלשכה".

5.1.6. בתגובת שישית נטען כי התובע שלח את ר"ח קופמן להתחרות על משרת הנשיאות שעה שהוא יודע על חקירה שנפתחה בעניינו על מנת "שתכשיר לו את השרץ כדי שהוא לא יתלכלך". עוד נכתב כי התובע "חושב שהלשכה היא עסקו הפרטי".

5.1.7. בתגובת שביעית נכתב ביחס לתובע כך - "כל מעשיך הם לא למען חברי הלשכה אלא לטובתך האישית" "כמו קופמן המסכן שהקרבת אותו כקורבן על מזבח השפיטות שלך".

5.1.8. תגובת שמינית הופנתה אל התובע ובה נכתב כי במה שכונה על ידי הצדדים כ"מחנה מנירב" "נשארו רק הפושעים". כך נטען כי תגובת זו מתייחסת את התובע כאל "פושע" או כמי שעומד בראש חבורת פושעים.

5.1.9. תגובת תשיעית נכתבה לאחר פרסום החשש כי ר"ח קופמן יסיר את מועמדותו לנשיאות הלשכה לאור חידוש החקירה נגדו. בתגובת נכתב "תיזהרו שעופר [התובע-א.ב.] יקח את ההובלה באופן פורמלי... קן הצרעות של עופר לא פחות מקופמן ואפילו יותר. ראו הוזהרתם".

5.1.10. בתגובת עשירית נכתב "יגאל גוזמן איש מקצוען בתחום ומעל לכל ישר ונקי בניגוד למנירב, קופמן, דודי, גולדברג ועולי רשטיק". כאן מוצג התובע כאיש שאינו ישר ואינו נקי ומושם בשורה אחת עם ר"ח אחרים אשר כנטען נחשדו או הורשעו בפלילים.

5.1.11. תגובת אחת עשרה – כאן מלין התובע כנגד השימוש בביטוי "עננות כבדות המרחפות וירחפו" מעל התובע. לטענת התובע שימוש בביטוי זה מטיל דופי בתובע וביושרו ומטיל צל על מעשיו. התובע מלין על השימוש בלשון רבים, וכן על השימוש בזמני עבר ועתיד המרמזים על דברים שאינם ידועים עדיין.

5.1.12. תגובת שתיים עשרה – במסגרתה נכתב "תשאל בכל מסדרונות השלטון, הם לא רוצים לשמוע על עופר מנירב. נקודה." ביטוי זה לטענת התובע מבקש ללמד כי התובע נתפס מסדרונות השלטון כאדם שלילי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

5.2. על הפגיעה שבתגוביות

5.2.1. בחינה אובייקטיבית של הביטויים בתגוביות המפורטות מעלה כי כולם ביטויים פוגעניים המציגים את התובע באור שלילי ומטילים דופי ביושרו, באופיו, בכישוריו, ובמעשיו. כך כל אחת מהתגוביות לחוד וכך ביתר שאת בהצטברותם.

5.2.2. ברי כי הביטויים שבתגוביות עונים על הגדרת החוק הרחבה אשר לצורך תחולתה די בביטויים שיש בהם פוטנציאל לפגיעה בשמו הטוב של אדם ואין הכרח דווקא לביטויים הפוגעים באופן ממשי. כך, די בכך שהביטוי עלול להשפיל אדם או לבזותו בהתאם לחלופות המפורטות בסעיפים קטנים 1-4 לסעיף 1 בחוק, על מנת שזה ייחשב כביטוי המהווה לשון הרע ביחס לאדם. ובענייננו אין ספק כי התגוביות אשר נכתבו ביחס לתובע נכנסות בתחומי הגדרה זו.

5.2.3. זאת ועוד. עיון בטענות הנתבעים מעלה כי אין מחלוקת ממשית בשאלת היותם של הביטויים לשון הרע ביחס לתובע במובן זה שלא נטען על ידם כי הביטויים כשלעצמם אינם פוגעניים. טענות הנתבעים במישור זה מתמצות בכך שמדובר בהבעת דעה לגיטימית כלפי אדם הנושא משרה ציבורית על רקע תקופת בחירות, בהגנה על חופש הביטוי וכן נטען הם כי הדברים אשר פורסמו הם אמת.

5.2.4. מקום בחינתם של טענות הנתבעים הוא בשלב השלישי של ניתוח התובענה או אף ברביעי. קרי בשלב תחולתן של ההגנות על הפרסום, או לחילופין בשלב הרביעי – כאשר נעשה איזון האינטרסים לצורך קביעת הפיצוי הראוי לענייננו.

בשלב הראשון, אין בטענות אלה של הנתבעים לתחולתן של הגנות שונות כדי להשפיע על בחינת השאלה האובייקטיבית האם יש בביטויים משום לשון הרע כלפי התובע.

5.2.5. היותו של הפרסום שקרי או אמיתי לא מוציאה אותו מהגדרתו כנכנס בגדר "לשון הרע". כך, אפשר ופרסום יכיל עובדות אמת ועדיין יענה על הגדרת "לשון הרע" על פי החוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

במקרה של פרסום אמת המהווה הוצאת לשון הרע, יכול שתעמוד למפרסם הגנת "אמת דיברתי" או אחת ההגנות האחרות הקבועות בחוק, אך שאלה זו תיבחן רק בשלב מאוחר יותר, לאחר שייקבע כי הפרסום אכן מהווה "לשון הרע" [א' שנהר, דיני לשון הרע (תשנ"ד) 122].

6. שאלת הפרסום – האם ניתן להטיל על הנתבעים אחריות לפרסום

6.1. הפרסום נעשה במדיה האינטרנטית באתר עיתון גלובס

6.1.1. אין מחלוקת על כך שהתגובות פורסמו במדיה האינטרנטית - באתר גלובס, כך שמדובר בפרסום בכתב אשר מטבע הדברים ניתן להניח כי נחשפו אליו אנשים נוספים מלבד התובע ועל כן הן עונות על הגדרת החוק ל"פרסום".

6.1.2. השאלה שבמחלוקת היא שאלת האחריות – דהיינו, האם הפרסום נעשה על ידי הנתבעים, כפי שנטען בכתב התביעה, והאם יש להטיל עליהם את האחריות לפרסום זה.

6.2. הנתבעים לא הודו בביצוע העוולה

6.2.1. כאן המקום להדגיש כי בניגוד לטענת התובע לפיה הנתבעים הודו באחריותם לפרסום הרי בכתב הגנתם הנתבעים הכחישו באופן מפורש את אחריותם לפרסומים הנטענים (סעיף 28 בכתב ההגנה).

6.2.2. אין לפרש את טענתם של הנתבעים לפיה "לא ינסו לגלגל את האחריות, ככל שהיא מוטלת על הנתבעים, על גורמים שלישיים" כאמירה המהווה הודאה בעובדה כלשהי, וזאת לאור ההסתיוגות המפורשת המופיעה בה. ודוק – אין באמירה זו משום הודאה באחריות ובוודאי לא הודאה בעוולה כזו או אחרת. משכך, טענות התובע בעניין זה נדחות.

6.3. נטל ההוכחה

6.3.1. אשר לנטל ההוכחה - יש להזכיר כי לשון הרע היא עוולה נזיקית התואמת ביסודותיה לעבירה פלילית של לשון הרע לבד מיסוד הכוונה הפלילית הנדרש לצורך הוכחת העבירה הפלילית. לענין זה אפנה לספרו של המלומד אורי שנהר בו נרשם כך: "האחריות בנזיקין מותנית בכך שהנתבע עשה מעשה של "פרסום" כהגדרתו בחוק, וכי הפרסום היווה "לשון הרע" כהגדרתו בחוק. האחריות בפלילים מותנית בשני היסודות המקימים את

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

העוולה האזרחית כשללהם נוסף יסוד ה'כוונה לפגוע'" [אורי שנהר, דיני לשון הרע, 155 (1997) (להלן: "שנהר")].

6.3.2 גם כאשר מדובר בעוולה האזרחית וגם כאשר מדובר בעבירה הפלילית, בשני המקרים - על התובע להוכיח את יסודות הפרסום המהווה חלק מעילת התביעה והנטל להוכחתם מוטל על כתפיו. כך, "תובע בהליך אזרחי צריך להוכיח כי הנתבע עשה את הפרסום במידת ההוכחה הרגילה הנדרשת מתובע בהליך אזרחי" (שנהר, 93).

6.4 יישום האמור לעיל ביחס לנטל ההוכחה בענייננו

6.4.1 טענת התובע, כפי שהוצגה בכתב טענותיו ואשר התוותה את מסגרת הדיון היתה כי הנתבעים הם ש"כתבו והפיצו" את התגובות נושא כתב התביעה.

6.4.2 במהלך שמיעת הראיות ביקש התובע לייחס את ביצוע העוולה לנתבע 1 באופן ספציפי וזאת בשל סכסוך מתמשך בין השניים. לטענת התובע – הסכסוך רב השנים מהווה ראיה לכך שהתגובות נכתבו בידי הנתבע 1 בעצמו ואכן, בסיכומיו התרכז התובע בטענה זו וייחס את הפרסום לנתבע 1 באופן ספציפי.

כך או כך, בסיומו של ההליך עולה כי התובע אינו מייחס את הפרסום לנתבע 2 באופן ישיר וכי צירופו לכתב התביעה נעשה רק מכוח היותו שותף של הנתבע 1 במשרד רואי החשבון.

6.4.3 טענת התובע לעניין אחריות הנתבעים לפרסום בוססה לא מעט על ממצאי שני הליכים משפטיים קודמים שניהל התובע כנגד "גלובס" וכנגד ספקיות האינטרנט, במסגרתם ביקש לחשוף את זהותם של הכותבים האנונימיים של התגובות ברשת.

בית המשפט המחוזי מרכז, בו הוגשו המרצות הפתיחה הללו, נעתר לבקשת התובע והורה ל"גלובס" למסור לידי התובע את פרטי ספקי האינטרנט של כותבי התגובות האלמוניים וכן את פרטי כתובות האינטרנט (מספרי IP) שמהן נכתבו התגובות הפוגעניות. בהמשך, בהתאם לנתונים אלה, חשפה ספקית האינטרנט את פרטיהם של בעלי כתובות ה-IP ומסרה אותם לתובע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

6.4.4. במאמר מוסגר יוער כי לימים שונתה גישת בתי המשפט לאחר פסיקתו של בית המשפט העליון בעניין רמי מור (רע"א 4447/07 רמי מור נ' ברק אי.טי.סי (1995) החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג(3) 664 (2010)). באותו עניין דחה בית המשפט העליון בקשה לחשוף פרטיהם של גולשים אשר פרסמו תגובות פוגעניות ברשת האינטרנט תוך העדפת הזכות לאנונימיות וקבע להלכה כי לא קיימת מסגרת דיונית הולמת למתן צו המורה לחשוף את זהותו של גולש אנונימי באינטרנט וכי אין לייצר מסגרת כזו באמצעות "חקיקה שיפוטית".

בעניין רמי מור התייחס בית המשפט העליון באמרת אגב גם לתועלת המוגבלת הצפויה מחשיפת כתובות IP של גולשים אנונימיים, בקבעו את הדברים הבאים המתאימים גם לענייננו:

"ייתכנו מצבים שבהם איתורו של המחשב או של המשתמש הרשום (user) לא יועילו או לא יספיקו על מנת לזהות את האדם המעוול. עמד על כך בית המשפט המחוזי: חשיפת שם המנוי- המשתמש, שעשה שימוש בכתובת ה- IP בעת הפרסום המשמיץ, אינה ערובה לחשיפת זהותו של הכותב"

עוד נקבע במפורש בפרשת רמי מור כי זיהוי המשתמש לא יביא בהכרח לזיהוי המעוול וכלשון פסק הדין:

"מי לידינו יתקע כי המשתמש הוא גם הכותב שפרסם את לשון הרע. לדוגמה: אם המשתמש הוא עסק או משרד שבו עשרות עובדים, ספק אם ניתן יהיה לזהות מי ישב ליד המחשב ושיגר אל החלל הוירטואלי את הפרסום המשמיץ. גם בבית פרטי, הדודה מחדרה שהגיעה לביקור קצר, בבחינת אורח נטה ללון, עשויה הייתה להשתמש במחשב. אף ייתכן, שהדודה מחדרה רכשה כמתנה לאחייניה האהובים בתל אביב את שם המשתמש, ולה עצמה אין כל קשר לשימוש בפועל"

6.5. על זיהוי המשתמש אל מול זיהוי המעוול

6.5.1. מהממצאים אשר הוצגו בהליך לפני עולה כי התגובות נושא כתב התביעה נכתבו באמצעות שימוש במערכת משרד רואי החשבון של הנתבעים, או כפי שהגדיר זאת בעדותו המומחה מטעם התובע: **"מישהו במשרד שלח את הטוקבק"** (עמ' 47 ש' 30-32 בפרוטוקול). מעבר לכך שעובדה זו הוכחה, הרי גם לא היתה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

מחלוקת של ממש מצד הנתבעים ביחס לכך שהתגוביות משויכות למערכת במשרדם.

6.5.2. הנתבעים טענו כי אין הכרח שאדם ממשרדם דווקא שלח את התגוביות וציינו כי יתכן שהתגוביות נשלחו על ידי אחר אשר עשוי היה לעשות שימוש ברשת האינטרנט של המשרד.

כאן העלו הנתבעים השערות ביחס לשימוש של לקוח, פעילי קמפיין הבחירות שנוהל דאז מתוך משרדי השותפות, או אפילו סתם עובר אורח שהיה קרוב דיו על מנת ליהנות משירותי האינטרנט האלחוטי של המשרד.

יש ממש בדברי הנתבעים המצביעים על כך שזיהוי המשתמש אינו בהכרח זיהוי המעוול. טענות אלה שומטות הקרקע תחת גרסת התובע לפיה העובדה שהתגוביות נשלחו מכתובת IP שבבעלות שותפות משרד רואי החשבון מחייבת את ייחוס שליחתן דווקא לנתבעים בכלל ולנתבע 1 בפרט.

6.6. אין להטיל אחריות על הנתבעים

6.6.1. בנסיבות שהוכחו - לא ניתן לבסס אחריות לביצוע עוולת לשון הרע על הנתבעים כולם או על הנתבע 1 באופן ספציפי על יסוד כתובת ה-IP שממנה נשלחו התגוביות. בענייננו, מדובר במשרד רואי חשבון בו עמדות מחשבים רבות ועובדים אשר אינם עובדים בעמדות קבועות (על פי עדותו של הנתבע 1 בתקופה הרלוונטית מנה המשרד בין 20 ל-25 עובדים - עמ' 161 ש' 12 בפרוטוקול).

6.6.2. הנתבע 1 העיד כי אינו מבצע מעקב אחר פעולותיהם של העובדים במחשב ואף ספק אם מעקב כזה מותר לחלוטין על פי דיני הגנת הפרטיות. כך, הגם שנוהג הוא להחתים את העובדים על טופס נהלים האוסר על עשיית שימוש פרטי באינטרנט אין ביכולתו לפקח אחר יישום הוראה זו.

6.6.3. זאת ועוד, במהלך התקופה הרלוונטית נוהל קמפיין הבחירות לנשיאות לשכת רואי החשבון. כעולה מן העדויות, משרד הנתבעים שימש אכסניה לפעילי הקמפיין, כך שנוסף לעובדים הרבים הפוקדים את המשרד ועושים שימוש במחשבים שבו מדי יום, היו במקום גם פעילי קמפיין הבחירות אשר עשויים היו לעשות שימוש כזה או להתחבר לאינטרנט אלחוטי באמצעות כתובת ה-IP של המשרד. השימוש על ידי פעילי הקמפיין לכתיבת תגוביות כנגד התובע אף אינו מופרך, ההיפך הוא הנכון. כאן המקום לציין כי התביעה מתייחסת להוצאת לשון

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

הרע ולא לרשלנות שהביאה להוצאת לשון הרע – ועל הבחנה זו אעמוד בסעיף 8 בהמשך פסק הדין.

6.6.4. העולה מן האמור הוא כי לא ניתן לקבוע מהראיות שהובאו מי האדם אשר כתב את התגובות רק על ידי שיוך כתובת ה-IP שבה נעשה שימוש למשרד שותפות רואי החשבון של הנתבעים.

7. אין להכריע התובענה ולייחס אחריות על סמך ראיות נסיבתיות

7.1. אין חולק על כך שבין התובע לנתבע 1 יריבות וסכסוך ארוך שנים. התובע טען כי קיומה של היריבות המתמשכת מלמדת על כך שהנתבע 1 הוא זה שעומד מאחורי כתיבת התגובות הפוגעניות.

במלוא הכבוד – אין לקבל טענה זו. קיומה של יריבות מתמשכת בין התובע לנתבע 1 אינה מעלה ואינה מורידה מאום לשאלת זהות כותב התגובות.

7.2. בעניין זה ייאמר כי הנתבע 1 חזר והכחיש בעדותו כי כתב את התגובות המכפישות. הנתבע 1 אף טען כי היריבות המתמשכת שבין הצדדים מלמדת כי אינו חושש מ"עיוות גלוי" והבעת דעותיו כנגד התובע באופן פומבי ואין לו עניין בהסתתרות מאחורי תגובות אנונימיות ברשת.

7.3. אין לקבל גם טענה לפיה העובדה שכותב או כותבי התגובות האדירו את הנתבע 1 לצד הכפשת התובע מלמדת אף היא על כך שהנתבע 1 הוא שכתב את התגובות.

סביר כי כותב התגובות לא נמנה על מחנה התומכים במועמדותו של התובע אלא במחנה היריב בו נמצא הנתבע 1. עצם התמיכה בנתבע 1 בתוכן התגובות אינה מלמדת על כך שהנתבע 1 הוא זה שכתב אותה.

8. התביעה אינה עוסקת בעוולת רשלנות ולא חל לגביה הכלל של "הדבר מעיד על

עצמו"

8.1. בסיכומיו מתייחס התובע לאחריות הנתבעים לעוולת לשון הרע מכח רשלנותם, או כמסייעים לביצוע עוולה. לאור כתבי הטענות, חזית המחלוקת שהותוותה בהם וניהול ההליך – הרי אין מקום לטענות אלה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

8.2. כתב התביעה עוסק בעילת תביעה יחידה שעניינה עוולת לשון הרע. כך טען התובע בכתב טענותיו כי הנתבעים "כתבו והפיצו" תגובות המהוות לשון הרע, ובהתאם נתבע הסעד לפיצוי סטטוטורי על פי חוק איסור לשון הרע.

8.3. עוולת הרשלנות לא נטענה במסגרת כתבי הטענות ולא היתה חלק מחזית המחלוקת בין הצדדים. מתחילה ייחס התובע את כתיבת התגובות לנתבעים עצמם ולנתבע 1 בפרט, ולא עלתה בכתב התביעה כל טענה לעניין רשלנות כזו או אחרת מצד הנתבעים או להיותם מסייעים.

8.4. למותר לציין כי טענת רשלנות היא טענה אשר יש לבססה הן מהבחינה העובדתית והן מהבחינה המשפטית.

יש צורך בהוכחת קיומה של חובת זהירות מושגית וקונקרטית, הוכחת הפרת חובת הזהירות ונזק המקיים את מבחן הקשר הסיבתי. כל אלה לא נטענו על ידי התובע וממילא לא הוכחו על ידו. הטענה הכללית המועלית לראשונה בשלב סיכומי הצדדים, אינה יכולה לבסס עילת תביעה ברשלנות ומהווה שינוי חזית שאותו יש לפסול.

8.5. משעוולת הרשלנות אינה חלק מהתביעה שלפני, הרי לא ניתן להיעזר בכלל הקבוע בסעיף 41 בפקודת הנזיקין העוסק בנטל הראיה ביחס לעוולה זו ועל כן יש לדחות גם את הטענה לפיה "הדבר מעיד על עצמו". להרחבה והשלמה אפנה אף אל ע"א (ת"א) 53491-09-14 בוברוב נ' קרמונה (פורסם ביום 01/04/15) שם נקבע כי "**כאשר מוגשת תביעה בעילה על פי חוק איסור לשון הרע, יש לבחון הן את שאלת האחריות והן את שאלת ההגנות על פי המנגנון שקבע חוק איסור לשון הרע**". כלומר - מדובר בחוק ספציפי אשר סעיף 7 שבו קובע באופן מפורש מהם סעיפי הדין הכללי החלים עליו ואין לייבא את כל פקודת הנזיקין בשלמותה לתוך החוק הספציפי.

9. משלא הוכח הוכחת ביצוע העוולה על ידי הנתבעים - מתייתר הצורך לדון

בהגנות

9.1. משנקבע כי לא בוססה אחריותם של הנתבעים לפרסומי לשון הרע הנטענים, מתייתר הצורך לדון בטענות לתחולתן של ההגנות על פרסומים אלה, בהן הגנת אמת הפרסום אשר עלתה כטענה חלופית או הבעת הדעה לגיטימית.

9.2. עם זאת יאמר, בהתייחס לטענות התובע כנגד הכחשת הפרסום מחד אל מול טענת "אמת הפרסום" מאידך המועלות על ידי הנתבעים, כי אין מניעה להעלאת טענות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

חלופיות ובלבד שהן אינן סותרות האחת את האחרת מבחינה עובדתית. לעניין זה כותב המלומד שנהר כי "נראה, כי אף שהדבר אינו מצוין במפורש בלשונה של תקנה 72(ב), הרי "שאין התקנה מגבילה אלא טיעון של טענות עובדתיות המכחישות זו את זו". לפיכך, אין כל סיבה שנתבע לא יטען בכתב הגנתו שלא הוא פירסם את הפרסום שיוחס לו, ולחלופין שהפרסום אינו מהווה "לשון הרע", או שהפרסום הוא אמת ויש בפרסומו עניין ציבורי ולפיכך עומדת לו הגנת סעיף 14" (שנהר, 425).

לאור האמור, אין פסול בהעלאת הטענות החלופיות על ידי הנתבעים כל עוד אין סתירה בין הטענות.

9.3. הערה ביחס לפרסומים

למעלה מהנדרש והגם שלאור תוצאת פסק הדין אין מקום לדון בשאלת תחולת ההגנות על הפרסומים - מצאתי לנכון להוסיף השורות הבאות.

9.3.1. בענייננו יש להתייחס לפרסומים הנדונים בהקשר הנכון ואין לנתקם מהנסיבות הכלליות של המקרה. אכן, המרחב הווירטואלי אינו זירת הפקר שבה מותר שמו הטוב של אדם, אך לצד ההקפדה על הזכות לשם טוב יש להתייחס לזירה זו ב"שינויים המתחייבים" מאופייה.

9.3.2. כבר נכתב בעבר ביחס לפרסומים משמיצים באינטרנט כי יש להתייחס ל"משקל המועט שניתן לעיתים קרובות להתבטאויות במסגרת תגובות בכלל, ובמסגרת תגובות אנונימיות בפרט; ריבוי התגובות באופן שלעיתים קרובות הפרסום המשמיץ "נבלע בהמון"; והנגישות של הנפגע עצמו, ושל שוחרי טובתו, לאותם אתרים שבהם נעשה הפרסום הכולל לשון הרע, והיכולת לפרסם הכחשות ותגובות מתאימות ... כל אלה עשויים לעיתים תכופות לייתר את הצורך האמתי בקיומה של תביעת לשון הרע, ואף להפוך את טענות הנפגע ל"זוטי דברים" (עניין רמי מור, 681-682).

9.3.3. אמנם בענייננו לא ניתן לומר כי מדובר ב"זוטי דברים", אך יש להביא בחשבון כי מדובר בפרסומים שנעשו ביחס לתובע שהוא איש ציבור אשר בחר מרצונו להתמודד בקמפיין בחירות לתפקיד ציבורי ולענין זה ועל השיקולים המיוחדים תביעות לשון הרע כנגד אישי ציבור ועל התבטאויות במסגרת תעמולת בחירות ראה: שנהר, 70-76.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 27609-02-10 מנירב נ' נבון ואח'

הפרסומים נעשו בדרך של תגובות אנונימיות ברשת האינטרנט אשר באו בתגובה לכתבות שעסקו באותה מערכת בחירות. בנסיבות אלה, ברור כי המשקל שאותו מייחס הקורא הסביר לתגובות האנונימיות הנבלעות בהמון אינו מן הגבוהים.

9.3.4. עוד יש להוסיף כי אין מחלוקת על כך שאותה מערכת בחירות הייתה יצרית ורווית חיכוכים והתובע עצמו לא עמד בה מן הצד אלא נטל חלק פעיל ואף מרכזי בסכסוך שבין שני מחנות המועמדים. בהקשר זה יש להזכיר מכתב ששלח התובע בצירוף שני זוגות תחתונים למועמד המחנה היריב, ואשר כונה בפי הצדדים "מכתב התחתונים". מכתב התחתונים מצא דרכו לתקשורת וברי כי עם פרסומו היתה להתנהלותו זו של התובע מידת השפעה על אופיו של השיח הציבורי ביחס אליו. כך, סבורני כי אפילו היה בידי התובע כדי להוכיח את אחריותם של הנתבעים לפרסומים המשמיצים, הרי שגם אז היה הפיצוי נקבע על הצד הנמוך, בהתאם לשיקולים אלה.

10. סוף דבר

בסיומו של הליך נמצא שהתובע לא הוכיח כי פרסום לשון הרע הנטען נעשה על ידי הנתבעים, וכי עצם שליחת התגובות מכתובת IP שבבעלות משרד רואי החשבון, אינה מלמדת, בנסיבות ענייננו, על אחריותם של התובעים דווקא למשלוח תגובות אלה. **משכך, התביעה נדחית.**

בנסיבות הענין אני מחייב את התובע בהוצאות משפט ובשכר טרחת עו"ד בסך של **15,000 ש"ח**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית ממועד פסק דין זה ועד למועד התשלום בפועל.

ניתן היום, ו' אדר תשע"ח, 21 פברואר 2018, בהעדר הצדדים.

אביים ברקאי, שופט